

שמעתא אליבא דהלכתא

גליון שצ"ב | פרשת קרח (בהר"ל שלה) | תשע"ט | קהילת הניכוי הישיבות | רמת ב'

פניני הלכה

עד כמה זמן מותר להתייחד עם אחותו

תנן (קדושין פ:) מתייחד אדם עם אמו ועם בתו.

ואמרין בגמ' (שם פא:) אמר רב יהודה אמר רב אסי מתייחד אדם עם אחותו ודר עם אמו ועם בתו (ופרש"י מתייחד עם אחותו - לפרקים אבל אינו דר ביחוד אצלה בבית. ודר עם אמו או עם בתו - דלא תקיף יצריה עלייה דאהנו ביה אנשי כנסת הגדולה דלא מגרי בקרובתא). כי אמרה קמיה דשמואל אמר אסור להתייחד עם כל העריות שבתורה וכו'. תנן מתייחד אדם עם אמו ועם בתו וכו', ותיובתא דשמואל. אמר לך שמואל ולטעמך הא דתניא אחותו וחמותו ושאר כל עריות שבתורה אין מתייחד עמהם אלא בעדים, בעדים אין שלא בעדים לא, אלא תנאי היא וכו'.

ואמרין בירושלמי (קדושין פ"ד ה"יא) מתייחד אדם עם אמו ודר עמה, עם בתו ודר עמה, עם אחותו ואינו דר עמה.

וכתב הרא"ש (פ"ד קדושין ס"י כ"ד) - פסקו התוספות להלכתא כרב אסי לפי שנראה שהיה גדול משמואל וכו', ואע"ג דאמוראי דבסמוך מחמירי וכו', איכא למימר דמחמירין על עצמן היו, והמחמיר תבוא עליו ברכה.

אולם הרמב"ם הטור והשו"ע השמיטו האי דינא דדר אדם עם אחותו, וכבר עמד בזה הב"ש (ס"י כ"ב ס"ק א) וכתב דאפשר דס"ל דאע"ג דהלכה כרב אסי במה דפלגי על שמואל, אבל מה שהוסיף על מתני' לית הלכתא כוותיה, כי מתני' לא תנא אלא יחוד עם אמו. וכ"כ החיד"א (יוסף אמוץ א - ס"י כ"ז) דאפשר דהשמיטו האי דינא משום דס"ל דה"ל כסתם משנה ע"ש.

וכן נקט לדינא הבן איש חי (עוד יוסף חי פרשת שופטים ס"ג) דאח עם אחותו אסורים ביחוד.

אך ברם מהאחרונים הבאי האי דינא דמתייחד אדם עם אחותו, וביניהם הפרישה (ס"י כ"ב ס"ק ג), הח"מ

(ס"י כ"ב ס"ק א) החכמת אדם (ס"י קכ"ו ס"י"ב) וערוך השולחן (ס"י כ"ב ס"ק א). וכ"כ הח"ח בספרו נדחי ישראל (כפ"ד ס"ד)

דאח עם אחותו מותר ביחוד עראי. וכן מנהג העולם. ויעויין דבר הלכה (ס"י ב' ס"ק ה) דפעם שאל מוהר"י

הורביץ את החזו"א מדוע אינו מחמיר מלהתייחד עם אחותו כשבעלה אינו בעיר, הא הב"ש מחמיר (זה היה בשנה הראשונה שנכנס לדירתו בזכרון מאיר יחד עם אחותו ובעלה) וענה לו דאין לנו לסטות מפשטות סוגית הגמ' וכן פרשה הראשונים דעם אחותו מותר להתייחד, ואין לנו להחמיר כאחרונים כנגד פשטות משמעות הגמ'. ע"כ.

אלא דאכתי לא נתברר בגמ' ובראשונים עד כמה זמן מקרי יחוד עם אחותו המותר, ומאמתי מקרי דירה

דאסור. ומצינו באמרי יושר (ח"ב ס"י מ"ג) דנשאל בענין זה,

דהב"ש (שם) כתב בדינא דרב אסי דמותר להתייחד עם אחותו לפי שעה ודר עם אמו בקביעות (דנראה דדוקא לפי שעה שרל), והעיר השואל מלשון רש"י דכתב מתייחד עם אחותו לפרקים אבל אינו דר ביחוד אצלה בבית, דמשמע דכל שאינו בקבע רק איזה ימים פחות מלי יום שני. והשיב דיפה דקדק.

ובשו"ת צ"ח מדבש (אה"ע"ז ס"י כ) כתב דממה שכתב הח"מ (ס"י כ"ב ס"ק א) דעם אמו ובתו התירו אפי' דירה בקביעות ועם אחותו התירו ודר עראי, משמע דוקא יחוד ולא דירה אפי' עראי, וכיון שכן אם באה ולנה ג' לילות אצלו היא נקראת דירת עראי, אבל לינת לילה אחת לא מקרייא דירה אלא יחוד עראי ומותר לדעת הרא"ש [נאל דסיים שם בבית הב"ש דאפשר לדעת הרמב"ם שהשמיט האי דינא לה"ל כרב אסי, וכן המחבר השמיט דין זה כדעת הרמב"ם, לכן ודאי שאסור ללון אצלה אפי' לינת לילה אחד, וכ"ש שנראה מדבריהם שאפי' יחוד בעלמא אפי' ביום אסור].

שמעתא אליבא דהלכתא

האם מותר ללון בבית שיש בו צורות של ע"ז

א. השכרת בית לעכו"ם. ב. שוכר בית מעכו"ם. ג. אינו מכוון ליהנות מהע"ז. ד. שכירות שאינה גמורה (אורח בצירם וכדו'). ה. צורה עשויה לנוי. ו. חשדא. מצוי כששוחים בחו"ל שלנים בבתיים השייכים לעכו"ם ויש שם צורות ע"ז, ויש לדון האם מותר לשכור מקומות אלו או ללון בהם.

א. השכרת בית לעכו"ם

איתא במשנה בע"ז (כ:) רבי יוסי אומר באר"י משכירין להם בתים אבל לא שדות, ובסוריא מוכרין בתים ומשכירין שדות, ובחולין מוכרין אלו ואלו, ע"כ. ופסקו בגמ' שם כדעת ר"י (ודלא כר"מ שחולק עליו שם במשנה). וכן נקטו הר"י (שם ו: ברי"ף), הרמב"ם (ע"ז פ"י ה"ג) והרא"ש (פ"א ס"י כב). וכן הוא בשו"ע (יו"ד ס"י קנא ס"ע ח).

ועיי"ש (טו. וכא). דאף במקום שאמרו להשכיר לא אמרו אלא לצורך בית אוצר וכדו', אבל לא לבית דירה, מפני שהוא מכניס לתוכו ע"ז וכיון דשכירות לא קניא (וע"כ אין לשוכר דין בעלים על המקום השכור) אכתי הוי בית של ישראל ויש משום (דברים פ"ז פ"כ כח) "לא תביא תועבה אל ביתך".

וביאר התוס' (שם כא. ד"ה אף) שהטעם שחילקו חז"ל בין אוצר לבית דירה, כי יש חילוק בין מקום שמכניס ע"ז בקביעות לבין מקום שאינו מכניס בקביעות, ובהנך שאינו מכניס ע"ז בקביעות שרי, ולפ"ז בזה"ל שהעכו"ם שבינינו אינם מכניסין לבתיהם ע"ז בקביעות, אלא כשיש עם מת או שנוטה למות, וגם אותה שעה אינן עובדין אותם, מותר, אכן משם אין ראייה גמורה כי יש תלות טעם היתר דארוות ואוצרות דשמא לא אסרה התורה אלא בבית העשויה לדירה דתיב לא תביא וגוי ולשם אפילו דרך עראי אסור, ע"כ.

והרא"ש (שם פ"א ס"י כב) ביאר דהא דאסרין להשכיר לעכו"ם היינו מדרבנן, דפשיטא דקרא קמזהר לישראל גופיה, אלא שחכמים אסרו להשכיר לעכו"ם דהעכו"ם מביא ע"ז לבית ישראל. הלכך לא אסרו חכמים אלא בית דירה. ובימיהם היו רגילין להכניס ע"ז לבתיהן בקבע תמיד. והתירו בשדות ואוצרות ופונדקאות אע"פ שידוע שמכניס לתוכו ע"ז כיון שאין מכניס בקביעות. והאידינא שאין העכו"ם רגילין להכניס ע"ז לבתיהם אלא בשעת חול שרו. ועוד נהי דשכירות לא קניא כיון שיד אומות תקיפה ובדיניהם שכירות לוימא ואף אם נפל ביתו של משכיר אינו יכול להוציאו הוי כמכר, ע"כ.

והטור (יו"ד ס"י קנא) פסק כהטעם הראשון של הרא"ש. וכן דעת הרמ"א (שם ס"ע י). ולפי שיטה זו במקום שידוע שהגוי יכניס אסור. אבל הש"ך (ס"ק יז) נקט לעיקר כתירוץ השני של הרא"ש. והמנהג כהש"ך, והארכנו בזה בס"ד בגליון ש"נ.

ב. שוכר בית מעכו"ם (שכירות קניא להומרא)

יוצא דמדינא דגמ' שכירות לא קניא, ומ"ה"ט עכו"ם המביא ע"ז לבית השכור לו מישראל נמצא מכניס אותה לרשותו של הישראל ויש משום "לא תביא וגו'" (אולם לש"י דעמיניה מחמת המלכות שכירות קניא, וע"י עוד להלן).

אלא שמצינו בהגהות מרדכי (ע"רובין סוף פ"א) שכת' דאסור לרכוב בשבת על גבי בהמה המושכרת לישראל, דשכירות ליומה ממכר היא ונקנית לו להתחייב בשביתה. ואע"פ דמסקינן בע"ז (שם) דשכירות לא קניא, אזלינן הכא והכא לחומרא, ע"כ.

ובאור זרוע (פסקי ע"ז ס"י קלח) כתב בשם הרבינו אפרים שאם שכר ישראל בית מגוי אסור לישראל להניח לגוי שיכניס אליו לתוכו וכן אם שכר בהמה וחמר אחריה בשבת חייב חטאת דהא דקיי"ל דשכירות ושאלה לא קניא היינו להוציא כולו מרשות בעליו כגון גוי מישראל דאמר' אכתי נשאר לישראל בגוף הבהמה דשכירות לא קניא לגמרי ואסור אם יעשה גוי מלאכתו בשבת בשבתו אבל קמת קניא. וכת' ע"ז האו"י דאינו נר' בעיני מההיא דשמעתי מיינה דשכירות לא קניא לגמרי. דקתני ישראל ששכר פרה מכתן פרה מכילה כרטיני תרומה. ואי קניא צצת אי"כ יש בה שותפות לישראל באותה בהמה וא"כ היכי מאכילה בתרומה, אבל מ"מ הואיל ונפק מפומיה דגאון טוב להזחר, ע"כ. והביאו בהגהות אשר"י (ע"ז פ"א ס"י כב).

וע"י בתוס' (ע"ז טו. ד"ה והשתא ובי"מ: נו: ד"ה והא) שתמחו על הא דע"ז דאמרו דשכירות לא קניא מהא דאיתא בב"מ (נו:) דשכירות ממכר הוא (כלומר שכירות קניא), ופירשו דהיינו לענין שיש בו אונאה כמכר. וכדבריהם נקטו הש"ך (ח"ו"מ ס"י יג ס"ק א) והט"ז (ח"ו"מ שם). וביאר הר"ב"ש (ס"י שנה) שהכונה בזה שגוף הבית של משכיר הוא, ואין לשוכר בו אלא אכילת פירות בזמן השכירות, ע"כ. והובא דברי הר"ב"ש במ"א (ס"י רמו ס"ק ח).

אולם הרמ"א (כלל א ס"י א) ורש"י (בי"מ קב. ד"ה חצר המשכיר) נקטו דהכוונה בהא דבי"מ דלעולם שכירות קניא, וכן נר' מקושיית הב"ש (שם) על הרמב"ם (שכירות פ"ו ה"ה), וכן נקטו עוד פוסקים כמ"ש בפת"ש (ס"ק א), ומהא דע"ז דמבואר דשכירות לא קניא, ע"י בקצות (שם ס"ק א) שחילק שהכוונה שלענין גוף הבית שכירות לא קניא (וע"כ יש משום לא תביא וגוי, כי ביתו של הישראל הוא), אולם לענין קנין שיהיה רשותו לקנות, שכירות קניא כי רשות של השוכר הוא, וזהו כוונת הגמ' בב"מ. וכן הוא בערוה"ש (שם). וע"י בבאור הגר"א (יו"ד ס"י קנא על דברי הרמ"א דלהלן) שכת' שמכר סתירת הש"ס הנ"ל יצא לרבינו אפרים לחלק דלעולם אע"פ ששכירות לא קניא כמבואר בע"ז מ"מ במקצת קניא וזה כוונת הגמ' בב"מ.

ולהלכה פסק הרמ"א (יו"ד ס"י קנא ס"ע י) כהאו"י דהשוכר בית מעכו"ם יש להחמיר שלא להניח שם דמות ע"ז של העכו"ם, ע"כ. וכן הבית הרמ"ב (ס"י רמו ס"י יב ושע"ח"צ אות יג) לענין איסור שביתה בהמות בשבת. ומבואר מדבריהם דאע"פ שלענין המשכיר בית לעכו"ם מיקל הרמ"א כי הוא איסור מדרבנן, לענין השוכר מעכו"ם מחמירים, ולדעת הרמ"א צ"ל שבכה"ג שהוא בבית שהישראל לן שם הוי איסור מה"י.

אלא דבאמת צ"ע על הש"ך שלא העיר מידי על הרמ"א והרי לדעתו בכה"ג יש לאסור מעיקר הדין ולא משום חומרא בלבד. ובבמ"א (ס"י רמו א"א ס"ק ח) כת' לענין הא דשביתה בהמתו דלא אמרין כהש"ך ביו"ד דשכירות קניא כי ידיהם תקיפא, כי לא מיקלין מכר סברא זו אלא לענין איסורים דרבנן, אבל לענין איסור שבת שהוא מה"י לא סמכינן על האי תירוצא. והובא במהרש"ם (ח"ג ס"י רח). ולפ"ז בהא דשוכר בית מעכו"ם יש לאסור לסוברים שהוא מה"י. שו"ר בבאור הגר"א (אות יח) שכתב דמשום הא דשכירות קניא מקצת אין לחוש, כי כבר מבואר בתוס' דדוקא באונאה אמרין דקניא, אבל יש להחמיר ע"פ דברי הש"ך. [ועי' במועדני ארץ (לגרש"א זצ"ל ס"י טז אות ז) שהוכיח מהאור זרוע ומהבנין זאב (ס"י קסד) דלא כהפמ"ג, ועיי"ש (ד"ה וה"י נלע"ד) שכת' תירוץ אחר לקושיית הפמ"ג אמאי לא סמכינן על הרא"ש לענין שביתה בהמתו].

ג. אינו מכוון ליהנות מהע"ז

והנה מתוסי' והרא"ש הנ"ל משמע דאפי' אם הישראל אינו נהנה מהע"ז יש משום לאו הנ"ל וכן מבואר מהפמ"ג הנ"ל. אלא דיש לעיין בזה כי איתא במכות (כב.) דהמבשל בעצי אשרה לוקה שטים, משום "ולא תביא וגו'" ומשום "ולא ידבק בידך מאומה מן החרס". וכבר מנו לאו דלא תביא גו', הרמב"ם (לאוין כה), הר"ס"ג (ל"ת ה), היראים (ק-קב שמה שטר), לאוין (לאוין מה), הסמ"ק (מצוה סח). והחינוך (מצוה טכט) (וכת' הרמב"ם והחינוך (שם) דבכלל איסור זה משמשיה ותקרובת שלה. אולם הרמב"ן (מצוה קצד) נקט דמשמשי ע"ז אינן בכלל לאו זה).

ועיי"ש בחינוך (שם) ד"לא תביא תועבה אל ביתך והיית חרס כמהו שקף תשקצנו ותעב תתעבנו כי חרס הוא"י שני עניינים הם, אחד המכניס דבר ע"ז לרשותו כדי ליהנות בו, וא' הנהנה בו, שבשניהם מראה האדם בנפשו החפץ עליה, ולוקה על שניהם אם נהנה, ע"כ. ומשמע דהאיסור הכנסת ע"ז לביתו אסורה מה"י, הוא כשכוונתו להנות ממנה. וכן מבואר בריטב"א (שם כא. ד"ה כרבי מאיר) שביאר דהא דשנינו לעיל בשם הירושלמי דבחו"ל אין איסור מכירה ושכירות, כי האיסור הוא בהנאה מע"ז ושלא להכניסו לביתו דתורתו ממנה, הילכך בזה"ל או בסוריא ששטוינו לעקר משם ע"ז בכל חנו גזרו, אבל לא בחו"ל, ע"כ. וכ"כ המנ"ח (שם אות א), וכתב דקצ"ע.

